

ALLAH'IN RIZASI*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî, ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîn...

Emmâ ba'd, feyâ ibâda'llah. Üsîküm bi-takva'llxahi ve tâatih... İ'lemû enne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sahibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

مَنْ التَّمَسَ رِضَا اللَّهِ بِسَخَطِ النَّاسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
وَأَرْضَى عَنْهُ النَّاسَ وَكَفَاهُ مَوْوَنَةَ النَّاسِ وَمَنْ
التَّمَسَ رِضَا النَّاسِ بِسَخَطِ اللَّهِ سَخَطَ اللَّهُ عَلَيْهِ
وَأَسْخَطَ عَلَيْهِ النَّاسَ

(حب. کر. عن عائشة)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

RE. 409/10 (*Meni'ltemese rıda'llâhi bi-sahati'n-nâi, radiya'llâhu anhu ve erdâ anhu'n-nâse, ve kefâhu meûnete'n-nâs; ve men iltemese rıda'n-nâsi bi-sahati'llâh, sahite'llâhu aleyhi ve eshata aleyhi'n-nâs*)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, lütfu, ihsânı cümlenizin üzerine olsun...

Peygamberimiz SAS Hazretleri'nin mübarek hadîs-i şeriflerinden bir miktarını size *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis mecmuasından okumaya devam edeceğiz.

Bu hadîs-i şeriflerin okunmasına ve izahına başlamadan önce evvelen ve hasasaten Efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS hazretlerinin ruhu için ve onun âlinin, ashâbının etbâının, ahbâbının ruhları için;

Ümmet-i Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri olan sâdât ve meşâyih-i turuk-i aliyyemizin ve hulefasının, müridlerinin, muhiblerinin, tâbîlerinin ruhları için; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullahın ervâhı için ve hassaten eseri te'lif eylemiş olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hocamız'ın ruhu için; bu eserin içindeki bilgilerin bize kadar gelmesinde emek sarf etmiş olan alimlerin, râvîlerin cümlesinin ruhları için:

Uzaktan, yakından bu hadîs-i şerifleri dinlemek üzere şumeclice gelmiş olan siz kardeşlerimizin âhirete intikal eylemiş olan bütün yakınlarının, sevdiklerinin, dostlarının, akrabasının ruhları için; biz müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp, huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olsun diye bir Fâtiha, üç İhlâs-ı şerif okuyup ruhlarına hediye edelim, ondan sonra başlayalım, buyurun!

.....

a. Allah'ın Rızası ve İnsanların Rızası

Mukaddemede metnini okumuş olduğumuz hadîs-i şerîf, Râmûz'un 409. sayfasında, şerhin 4. cildinin 333. sayfasındadır. Peygamber SAS buyurmuş ki:¹

مَنْ التَّمَسَ رِضَا اللَّهِ بِسَخَطِ النَّاسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
وَأَرْضَى عَنْهُ النَّاسَ وَكَفَّاهُ مَوْوَنَةَ النَّاسِ وَمَنْ
التَّمَسَ رِضَا النَّاسِ بِسَخَطِ اللَّهِ سَخَطَ اللَّهُ عَلَيْهِ
وَأَسَخَطَ عَلَيْهِ النَّاسَ

(حب. كر. عن عائشة)

¹ İbn-i Hibbân, *Sahih*, c.I, s.510, no:276; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.300, no:499; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIV, s.20; Hz. Aişe RA'dan.

Câmiü'l-Ehadis, c.XX, s.67, no:21523.

RE. 409/10 (*Meni'ltemese rıda'llâhi bi-sahati'n-nâsi*) *İltemese, iltimas; talep etmek, rica etmek* demek. “Kim Allah’ın rızasını isterse, rica ederse, talep ederse, umarsa...” Nasıl? (*Bi-sahati'n- nâs*) “İnsanların kızgınlığına uğramak mukabilinde bile olsa...” Buna *bâ-ı mukâbele* derler. Yâni, “İnsanlar varsın kızsın, ama Allah sevsin!” diye düşünerek, insanlar kendisine kızsın bile aldırmadan, Allah’ın rızasını iltimas ederse, talep ederse, isterse ne olur neticesi? (*Radıya'llâhu anhu*) “Allah ondan razı olur.”

“—Bak, insanların kızmasına bile aldırmadı, benim rızamı istedi.” der, razı olur.

Sonra ne olur? Bir mükâfat daha var. Zaten Allah’ın razı olması insana yeter. (*Ve erdâ anhü'n-nâse*). “İnsanları da ondan hoşnut ve razı eder.”

İlk önce kızarlar, ondan sonra Allah kalpleri döndürtür, onu insanlara sevdirtir. İnsanlar da hoşnut olurlar, o insanı beğenmeye başlarlar.

(*Ve meni'ltemese rıda'n-nâsi bi-sahati'llâh*) “Bunun aksine hareket edip de, insanların rızasını elde etmeye çalışırsa insan; Allah’ın rızasını değil de, insanlar benden hoşnut olsun, beni sevsin, beğensin, insanların yanında hoş, makbul olayım diye insanların rızasını talep ederse, ona heveslenirse...”

Ne mukabilinde? (*Bi-sahati'llâh*) “Allah’ın kendisine kızmasına bile aldırmadan...” Rızasına uygun olmayan, günahlı bir yoldan; “Varsın Allah kızarsa kızsın, günah olursa olsun...” diyor, aldırıyor, âhirette başına gelecek felaketleri düşünmüyor.

Allah'ın kızgınlığı mukabilinde de olsa, insanları memnun etmeye çalışırsa bir kimse, ne olur? (*Sahita'llàhu aleyhi*) "Allah ona gazap eder, kızar. (*Ve eshata aleyhi'n-nâsi*) İnsanları da ona kızdırtır; ona düşman olurlar, kızarlar."

Bu hadîs-i şerifi Hz. Âişe Validemiz rivâyet eylemiş. Arkasından gelen iki hadis-i şerif de, yine aynı mânayı ifade ediyor:²

مَنْ التَّمَسَ رِضَا اللَّهِ بِسَخَطِ النَّاسِ كَفَاهُ اللَّهُ
مَوْوَنَةَ النَّاسِ وَمَنْ التَّمَسَ رِضَا النَّاسِ بِسَخَطِ
اللَّهِ وَكَلَّهُ إِلَى النَّاسِ

(ت. عن عائشة)

RE. 409/11 (*Meni'ltemese rıda'llàhi bi-sahati'n-nâsi*) "Kim Allah'ın rızasını, insanları kızdırmak pahasına da olsa talep ederse; (*kefâhu'llàhu meûnete'n-nâs*) Allah insanların meşakkatine, şiddetine, sıkıntısına karşı onu korur, himaye eder, kâfi gelir. İnsanlar ona zarar veremez. İnsanların zararına karşı gelir."

Kızdılar ya... O Allah'ın rızasını kazanmak için bir yol tutturdu... İnsanlar kızarlarsa ne yapar? Kuyusunu kazmaya çalışırlar. Dövmek isterler, sövmek isterler, işini engellemek isterler, yaşatmamak isterler, memleketten sürmek isterler.

² Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.438, no:2338; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.323; Hz. Aişe RA'dan.

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XX, ss.67, no:21524.

Peygamber SAS Efendimiz'e ne yaptılar? Dediler ki:

“—Gel bu işten vazgeç. Canın para istiyorsa çok para verelim!

Hükümdarlık istiyorsan onu da verelim!”

Peygamber Efendimiz zaten, Mekke'nin hâkimi olan asil bir ailedendi; dedeleri Mekke'nin reisiydi. Peygamber Efendimiz'e;

“—Hükümdarlık verelim! En kıymetli asil kızlarımızı seninle evlendirelim! Yeter ki şu bizim işimize karışma. Gel şu işi bozma! Bizim putlarımıza, inancımıza dil uzatma!” diye pazarlık ettiler, bir teklif söylediler.

Peygamber Efendimiz SAS buyurdu ki;

“—Değil ufak tefek şeyler, bir elime Kamer'i, bir elime Şems'i verseniz, yine bu davadan vazgeçmem!”

Hakkı söyleyecek. Vazifeli çünkü, Allah'ın peygamberi... Eğer yapması gereken şeyi yapmazsa, Allah onu cezalandırır. Allah'ın rızasını düşündü. Bütün Kureyş cemaati kızdılar.

Nasıl kızdılar? Öldürecek hâle geldiler. Bir kere etrafındaki müslümanları sürdüler, dağıttılar. Onlara ezâ, cefâ, işkence yaptılar. Sıcaklarda kumlara yatırdılar. Sığır derilerine, deri kuruyunca sıkıştırırsın, ezsin diye ıslak deriye sardılar. Yere ateş yaktılar, sırtını ateşe yapıştırttılar. Müslüman olanlara çeşitli işkenceler yaptılar.

“—Bunlarla alış veriş yapmayın!” dediler. İktisadî bakımdan çembere, ablukaya aldılar. Çeşitli sıkıntılar çektirdiler.

Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz için, “Mescide gelmesin!” dediler, zorluk çıkardılar. O da evinde namaz kıldı. “Evin avlusunda namaz kılacaksınız.” diye zorladılar. Yine mahallenin meraklıları toplanır, onun ibadet edişine bakarlardı. Böyle çeşitli sıkıntılar...

Bütün Kureyş halkı, bütün Mekke halkı kızdı mı? Kızdı.

E o niye o yolda devam etti, bütün ahaliyi kızdıracak yola niye girdi? Allah’ın rızasını kazanmak için...

İnsanlar kızdılar, zarar vermek istediler mi? İstediler. Zarar verebildiler mi? Veremediler.

Bak burada hadîs-i şerîfte ne buyuruyor, Peygamber Efendimiz:

“İnsanlar kızsın bile Allah insanların şerlerinden, zulümlerinden, mazarratlarından onu korur, ona kâfi gelir.”

(Ve men iltemese rıda'n-nâsi bi-sahati'llâhi)
“Aksine kim insanların hoşnutluğunu kazanmak için Allah’ın gazabına uğramaya, kızgınlığını kazanmaya da aldırmadan hareket ederse; *(vekelehu'llâhu ile'n-nâsi)* Allah onu insanlara bırakıverir, terk ediverir. İnsanlarla yüz yüze bırakıverir. Yardımını keser.”

Tabii, o da sonunda insanların eline düştü mü, bu insanlar dönektir, bir gün yüzüne gülerler, öbür gün, “Kral öldü, yaşasın yeni kral!” diye yeni geleni alkışlarlar. Sonunda büyük felâketlere uğrar.

Bu da ikinci hadis-i şerif. Aynı mânada, küçük bir kelime değişiyor. Tirmizî rivâyet etmiş. Yine Hz. Âişe Validemiz'den.

Üçüncü hadis de yine bu mevzuda:³

مَنْ التَّمَسَّ مَحَامِدَ النَّاسِ بِمَعَاصِيِ اللَّهِ عَادَ
حَامِدَهُ مِنَ النَّاسِ لَهُ ذَامًا

(ابن لال، والخرائطى فى مساوئ الأخلاق عن عائشة)

RE. 409/12 (*Meni'ltemese mehâmid'e'n-nâsi bi-meâsi'llâh*)

Mehâmid-mahmedet övgü demek. “Bir insan, insanların övmesini, hamdini, beğenmesini, takdirini, alkışını isterse...”

Neyle? (*Bi-meâsi'llâh*) “Allah’a isyanlar ederek.” Allah’a isyan yollarında yürüyerek, günahlar işleyerek, isyanlara dalarak insanların kendisini alkışlamasını, beğenmesini, insanların gözünde tutulmasını isterse...”

Ne olur? (*Âde hâmidehû mine'n-nâsi lehû zâmmen*) “Evvelce onu metheden kimse, döner ona zemmedici olur. Onun aleyhinde konuşucu olmaya başlar.” Allah’ın cezası bu...

Çünkü insanların rızasını esas aldı, Allah’ın rızasını esas almadı. Evvelki meddahı, bu sefer onu kötüleyici kimse olur.

³ Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.343, no:1372; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.186, no:489; Hz. Aişe RA’dan.

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XX, s.68, no:21525; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.234, no:2411.

Bu da Hz. Âişe Validemiz'den rivâyet edilmiş. Harâitî ve İbn-i Lâl rivâyet etmiş.

Üç hadis-i şerif. Ne mâna çıkıyor? Bir insan her hâlükârda, herişinde Allah'ın hoşnutluğunu, rızasını kazanmayı esas alacak; insanların alkışını, beğenmesini, hoşnutluğunu, methini düşünmeyecek. Bu kaide, bu esas çıkıyor.

Bu esas bu hadîs-i şerifte böyle zikredilmiş, acaba bu hadis sahih mi değil mi?

Bu mâna Kur'ân-ı Kerîm'de de var. Mü'minlerin vasfını anlatırken Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuyor ki;

وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ

(المائدة: ٥٤)

(*Ve lâ yehâfûne levmete lâim*) “Mü'minler öyle kimselerdir ki, hak yolda kınayanın kınamasından korkmazlar.” (Mâide, 5/54)

“Kınarsa kınasın... Ben hak yolda yürüyorum, Allah'ın emrini tutuyorum.” diye kimseye aldırılmazlar.

İnsanın bu hâle gelmesi lazım! Kızına;

“—Kızım, uzun manto giy!” diyor.

“—Utanırım...”

Ne var utanacak? Allah'ın hoşnutluğu var burada... İnsanlardan utanırmış.

“—Başını ört!”

“—Utanırım...”

“—Namaz kıl!”

“–Utanırım...”

“–Şunu yap!”

“–Utanırım...” diyor meselâ, duymuşsunuzdur veya çevrenizde görmüşsünüzdür.

Öyle şey yok... Allah'ın rızasını kazanmak için insanlar beğense de beğenmese de, hoşlansa da hoşlanmasa da o güzel şeyi yapacak. İsterse beğenmesin! Beğenen beğensin, beğenmeyen beğenmesin. Hak bildiği şeyi “Allah'ın rızası burada var.” diye yapacak. Esasımız bu...

Bunu büyüklerimiz nasıl küçük bir cümle haline getirmiş, ne diyorlar?

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي

(*İlâhî ente maksûdî ve rıdâke matlûbî*) “Yâ Rabbi, benim maksudum sensin, ben seni kastediyorum ve ben senin rızanı istiyorum!”

Gece gündüz döne döne

İstediğim Hak'tır benim.

dediği gibi, Hakk'ı, Cenâb-ı Mevlâ'yı istiyoruz. (*Ve rıdâke matlûbî*) “Maksudum sensin yâ Rabbi, ben senin rızası istiyorum.” diyoruz.

Ne zaman diyoruz?

Tesbih çekiyoruz, Allah Allah Allah... Arada diyoruz ki:

“–Bu tesbihten maksadımız keşif, keramet, makam, rütbe, gösteriş, insanların beğenmesi, alkışlaması değil; maddî bir hesap yok, art niyet yok, kötü maksat yok... Allah razı olsun diye zikrediyoruz.”

Onun için her işimizde bu, (*Ilâhî ente maksûdî ve rıdâke matlûbî*) sözünü söylüyoruz

İnşaallah bundan sonra her işimizde Allah'ın rızasını düşünürüz. İnsanlar ister beğensin, ister beğenmesin, ister alkışlasın, ister kızsın; aldırmayız. İnşaallah o hâle geliriz. İnsan böyle yaparsa, her işini Allah rızası için yapar duruma gelirse imanı kemale ermiş demektir. Yapamıyorsa imanı zayıf demektir.

Kim Allah rızası için alırsa, Allah rızası için verirse; sevdiğini Allah rızası için severse, kızdığına Allah rızası için kızarsa, o imanını kemâle erdirmiştir.

Öteki?

Öteki daha nâkıs; çok fırın ekmek yiyecek, dinî kitapları okuyacak, vaazları dinleyecek, kulağına giren sözleri aklı idrak edecek, gönlüne yerleşecek de, eh inşaallah bir zaman gelir, iyi bir müslüman olur; henüz imanı kâmil değil. İmanı kâmil insan öyle yapar.

b. İnsan Hak Bildiği Şeyi Söylemeli

İbrahim AS'ın misali her zaman karşımızda...

Yine Yâsîn Sûresi'ni her sabah okuyoruz. Habîb-i Neccâr Hazretleri ne dedi:

وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَا قَوْمِ
اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ

(يس: ٢٠)

(*Ve câe min aksa'l-medîneti racûlün yes'â*)
“Derken şehrin öbür ucundan bir zât-ı muhterem (Habîb-i Neccâr) koşarak geldi. (*Kâle yâ kavmi'ttebiu'l-mürselîn*) ‘Ey kavmim, yanlış iş yapıyorsunuz! Bakın bunlar iyi insanlar, mübarek insanlar, bunların sözünü dinleyin! Bunların buyruklarını tutun! Bunlar ilâhî vazifeli insanlar, bunları dinleyin!’ dedi.” (Yâsin, 36/20)

İster beğensinler, ister beğenmesinler, bütün kavim hepsi aleyhine olduğu halde hakkı söyledi. Bunun üzerine onu şehid ettiler. Cennetlik olduğunu Kur’ân-ı Kerîm beyan ediyor.

Demek ki, insan hak bildiğini söyleyecek.

“—Kalabalık hepsi aleyhte; en iyisi ben de susayım, söylemeyeyim...” demeyecek.

Olmaz! Hakkı söylemesi gerektiği yerde susan dilsiz şeytandır.

Herkes hakkı söylese haksızlar fırsat bulamaz.

“—Yok, elini uzatma bakalım o harama! Yok, öyle yapamazsın, olmaz!”

O zaman herkes; “Ya bu adam varken ben haram yemeyeyim, şu haksızlığı yapmayayım.” der.

Doğrular hakim olunca eğrilere meydan, yol kalmaz; o da yavaş yavaş düzelir belki.

“—Ya doğruluk da daha iyi be... Bak filanca adam da doğru, ne kadar kâr etti. Ben de doğru olayım.” der, düzelir.

Ama eğrilere ses çıkartılmazsa, aksine doğrulara ses çıkartılırsa, o zaman iş Nasreddin Hoca'nın durumuna döner:

Bir köye gitmiş. Üstüne köpekler saldırmış. Şöyle bir çırpınmış, ne yapayım diye. Yerde bir taş görmüş, yapışmış. Meğer taş da köklüymüş, çıkmamış. Yani taş atacak da köpekleri kaçirtacak.

“—Allah Allah, ne acayip köy; köpekleri salıvermişler, taşları bağlamışlar.” demiş.

Öyle olur. Onun için Allah bizi doğru sözlü, doğru özlü kimseler eylesin. Hakkı tutan, hakka yardımcı olan kimseler eylesin...

Ne güzel sıfattır, haktan yana olmak...
Peygamber Efendimiz nasıl buyurmuş: ⁴

زُلْ مَعَ الْحَقِّ حَيْثُ زَالَ

(حب. طب. ع. مخول السلمى)

(Zül mea'l-hakkı haysü zâl) “Hak nerede ise, sen hakla beraber

Çalışma masamıza, yattığımız yere, oturduğumuz yere, misafir odasına yazmamız lazım: (Zül mea'l-hakkı haysü zâle) “Hak neredeyse onun peşinden git!” diyor.

Hak nereye zâil olursa, ne tarafa doğru kayarsa, giderse, sen de hakkın peşinden git!

⁴ İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.196, no:5882; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.322, no:763; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.137, no:1568; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.998; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.VI, s.56, no:7854; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.VIII, s.29, no:2045; Mahvel el-Behzî es-Sülemî, babasından.

Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.176, no:7276; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.1363, no:43578, 43580; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VII, s.593, no:12342; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.V, s.331. no:4236 ve c.XXXI, s.231, no:44741; RE. 13/6.

Ne tarafa doğru gidiyorsun?

“—Hak bu tarafa doğru gidiyor, ben de onun peşindeyim.”

Yoksa, sen bir yol tutturmuşsun, hak şöyle kıvrılrsa bu tarafta olsa, sen dosdoğru gidiyorsun ama hak bu tarafta... Orada hemen bırakıvermek lâzım, haktan yana dönmek lâzım!

Ebû Bekr-i Sıddîk RA ile Peygamber Efendimiz SAS oturuyorlardı. Müşriklerden birisi geldi, ağzını açtı, gözünü yumdu, Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'e Peygamber Efendimiz'in yanında bir sürü hakaretli, kötü sözler söyledi.

Ebû Bekr-i Sıddîk RA sustu, sustu, sustu... Sonra ne oldu?

Dayanamadı, o da ağzını açtı, başladı cevap vermeye:

“—Sen şöyle diyorsun ama işin aslı şöyledir de, sen de şöyle yapmadın mı?..”

Ne dediyse, bir şeyler demeye başladı.

Peygamber Efendimiz hemen oradan kalktı. Hızlı hızlı uzaklaşmaya başladı. Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz cevabı bıraktı, hemen o da Rasûlullah'ın peşinden gitti.

Neden? Hak Rasûlullah'ın yanında. Rasûlullah'ın peşinden gitti. Dedi ki:

“—Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın rasûlü, bir edepsizlik mi yaptım? Kalbinizi kıracak bir şey mi yaptım? Niçin böyle bırakıp aniden kalkıp gitmeye kalkıştınız?”

“—Ey Ebû Bekir, sen susarken bir melek senin nâmına ohaksız adama cevap veriyordu. Sen kendin kendini müdafaa etmek için konuşmaya başlayınca, melek çekildi; şeytan aleyhi’llâ’ne geldi, yerleşti oraya... Şeytanın olduğu yerde de ben peygamber olarak duramayacağım için ondan ayrıldım.”

Ama Ebû Bekr-i Sıddîk’ın hareketi ne kadar güzel... İnsan başladı mı işe, “Şu lafımı bir tamamlayayım.” der. Rasûlüllah kalkınca, hiçbir şeyi gözü görmedi. Tartışmayı bıraktı, hemen peşine takıldı.

Haktan yana olmak lazım, hakkın peşinde olmak lazım! Allah bize bu kaideyi hayatımıza sindirip, ona göre yaşamak nimetini ihsân etsin... Mühim bir kaidedir.

Belki dilim iyi dönmedi, belki iyi anlatamadım. Belki ehemmiyeti hususunda sizi tam ikaz edemedim. Çok mühim bir kaidedir. Bırakın insanlar ister beğensin, ister beğenmesin.

Zaten bu insanlar kimseyi beğenmez. İnsanları beğendirmeye kalkarsan, yine Nasreddin Hoca’nın hikâyesindeki gibi olur:

Eşğini almış, çocuğunu almış; hayvanın üstüne kendisi binmiş, arka tarafına çocuğunu bindirmiş, köyden pazara gidiyormuş. Yanından geçen köylüler demişler ki;

“—Hoca, utanmıyor musun? Kendin zaten şişmansın, çıkmışsın hayvanın üstüne oturmuşsun, çocuğu da arkaya almışsın; hayvancağızın bacakları titriyor.”

“–Pekiyi kardeşler.” demiş, hemen inmiş eşeğin sırtından. Eşeği çekerek götürmeye başlamış. Biraz sonra birkaç köylü daha gelmiş;

“–Hoca, bari sen yapma!” demişler.

“–Ne yaptım?” demiş.

“Ya bu çocukların terbiyesi böyle mi olur? Sen yürüyorsun, koca sakallı adam, muhterem hocaefendi, çocuğu bindirmişsin, o da ağalar gibi kurulmuş; o merkebin üstünde sefa sürüyor, sen yürüyorsun. Böyle çocuk terbiyesi mi olur, edep mi olur?

“–Doğrusunuz.” demiş.

“–İn aşağı!” demiş çocuğa. İndirmiş çocuğu, kendisi binmiş.

Biraz gittikten sonra, oradan bir grup köylü daha geçiyormuş;

“–Hoca, yahu şu çocukcağızın hâline acımıyor musun? Zayıf, küçücük çocuk... Sen kurulmuşsun hayvanının üstüne, göbeğini gere gere oturmuşsun, safa ile gidiyorsun. Bu çocukcağız sana yetişeceğim diye peşinden gidiyor.”

Düşünmüş; doğru. Kendisi de inmiş aşağıya. Eşek boş, kendileri yürüyorlar. Böyle giderlerken oradan geçen birkaç kişi demiş ki;

“–Ya Hoca, bu eşeği sen mostralık mı aldın; madem üstüne binmeyeceksin, ne diye çekip götürüyorsun?”

“–O da doğru.” demiş.

Yanlış mı? Hepsi doğru. Artık işin şaka tarafı; eşeği sırtlamışlar da kasabaya öyle girmişler.

Başka çare kalmadı çünkü...

Onun için, bu insanlara ne yapsan kendini beğendiremezsin. Beğenmezler, bir şey derler. Allah beğensin. Allah'ın rızasını düşün. Allah'ın emirlerini düşün, yürü. Beğenen beğenir. Zaten beğense ne olacak, beğenmese ne olacak... Mülkün sahibi Allah... İster beğensin, ister beğenmesin. Ne yapabilir ki?

Eğer Allah bir insanın hayrını murad ederse, cümle cihan halkı peşine takılsa ona zarar veremez.

Rasûlüllah'a zarar verebildiler mi? Veremediler.

Allah bir insanın şerrini murad ederse, cümle cihan halkı onukorumaya kalksa fayda veremez.

Firavun'un ordusu, sarayı, ahalisi, tebaası yok muydu? Elinde güç kuvvet varken, erkek çocukları öldürüp kız çocukları sağ bırakmıyor muydu?

Hiç fayda vermedi.

Onun için, mülk Allah'ındır. Hüküm onundur. Güç kuvvet onunladır, ondandır. Lütuf, kerem, kahır, hepsi ondandır. Neylerse güzel eyler. Ona teslim olmak lazım!

Eğer bize lütfeylese lütfudur, keremidir, lütfetmiştir; çok şükür yâ Rabbi! Kahrederse; biz her türlü cezaya layığız. Bizim tutulacak yanımız mı vardır?

Bize gece gündüz her anda ayrı bir tecelli ile ikramda, ihsanda bulunurken, biz de her anda ona isyan ederiz! Bizi cehennemine atsa adaletsizlik mi? Adaletlidir, hak etmişizdir; bin kere hak etmişizdir!

Eğer Allah bizi yaptığımız günahlardan dolayı cezalandırarak olsa gökyüzü böyle açık, güneşli olmaz, üzerimize taş yağar! Şu İstanbul halkı, şu Türkiye halkı, şu Yirminci Yüzyıl insanı görmüyor musunuz, ne rezaletlerle, -hele Pazar günü oldu mu- ne günahlarla vakitleri geçirirler. Ne zulümler olur, ne gadirler olur, ne yuvalar yıkılır, nice insanlar inler... Onlara ceza gerekmez mi? Ne verse lâyıktır. Ne yapsa layıktır. Ama lütfu keremi çoktur. Allah-u ekber, Allah büyüklerin büyüğü...

Biz olsak, birisi biraz bize yan baktı mı, beğenmedi mi kalbimiz kırılır, biz de ondan yana bakmayız. “Ben sana merhaba dedim, sen bana merhaba demedin, senin yüzünü bilmem kim görsün; darıldım, küstüm sana!” deriz, darılırız. Öyle yapıyoruz.

Ben de öyle yapıyorum yani. Allah affetsin. Allah kötü huylarımızı atmak, düzeltmek nasip etsin...

Ama Allah sabahtan akşama kendisine âsi olana da yine imkânı veriyor. Bazısına tevbe de nasip ediyor. Adam âsi, zamanı geliyor tevbe de ediyor. Tevbe de Allah'ın en büyük ikramı. Nasip oluyor da yine yoluna döndürtüyor.

Bak, Peygamber Efendimiz Taif ahalisine beddua etmedi. Ama Peygamber Efendimiz'i taşladılar. Peygamber Efendimiz oraya peygamberliğini yapmaya, Allah'ın emirlerini bildirmeye gitti.

Ne yaptı Taifliler? Hiç gözünüzün önüne getirtebiliyor musunuz? Çocukları karşısına diktiler; taşları ata ata, vücudunu yaralaya yaralaya Taif'ten dışarı çıkarttılar.

Sahneyi göz önüne getirebiliyor musunuz? Siz bir yere gidiyorsunuz, sizi oradan taş atarak, yaralayarak çıkartıyorlar.

Ne yapmış? Allah'ın emrini tebliğ etmeye gitmiş. Ta Taif'in dışına kadar, bağlarının yanına kadar taşladılar Efendimiz SAS'ii...

Beddua etmedi. "Bunların neslinden müslümanlar gelecek yâ Rabbi." dedi. Beddua etseydi, o Rasûlünün sevgisine, aşkına Allah-u Teâlâ Hazretleri, Taif'i Lut kavmine yaptığı gibi yerin altını üstüne getirir, helak ederdi. Bir beddua ediverseydi... Üstüne yıldırımlar yağdırırdı...

Onun için Allah'ın rızasını düşünelim. Hepimizi Allah ıslah etsin, düzelelim de Allah'ın rızasını düşünelim, Allah yolunda yürüyelim.

c. Hayası Olmayanın Gıybeti Olmaz

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁵

مَنْ أَلْقَى جَلْبَابَ الْحَيَاءِ فَلَا غِيْبَةَ لَهُ

(ق. عن أنس)

⁵ Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.210, no:20704; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.263, no:426; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.273, no:551; Deylemî, *Müsnedü'l- Firdevs*, c.III, s.616, no:5925; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.III, s.157; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.171, no:1850; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXXIII, s.204; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.595, no:8072; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.231, no:2396; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXXIII, s123, no:35888.

RE. 409/13 (*Men elkà cilbâbe'l-hayâi, felâ gıy-bete lehû*) “Kim hayâ örtüsünü üzerinden atmışsa, onun hakkında söz söylemek gıybet olmaz.”

Enes ibn-i Mâlik RA’dan İbn-i Hibban’da, Ebu’ş-Şeyh’te rivâyet edilmiş bir hadis-i şerif. Gıybet hakkında...

Gıybet, o mecliste, o toplantıda, orada olmayan bir kimsenin arkasından, orada yok ya, onun arkasından aleyhte söz söylemek, onun istemeyeceği, hoşnut olmayacağı sözü söylemek. Böyle bir söz söylemeye gıybet derler. Yani gıyabında aleyhinde konuşmak söz oluyor. Günahtır. Gıybet etmek dilin büyük günahlarından birisidir. Ölü kardeşinin etini yemek gibidir. Ölü eti yemek gibidir.

O kadar, sanki öldürmüşsün de etini yiyormuşsun gibi.

Yamyamlık gibi bir şey oluyor yani. Gıybet kötü bir şeydir.

Demiş ki birisi;

“—Ya Rasûlallah, pekiyi o hakikaten kusurluysa, o kardeşinde hakikaten o kusur varsa...”

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

“—Elbette hakikaten varken söylediğin zaman gıybet olur. Zaten hakikaten olmayan bir şeyi, ona kusuru olmadığı halde var diye söylersen, o iftira olur.”

Onda hakikaten bir kusur olacak, sen onu söyleyeceksin; gıybet o. Olmayan bir şeyi söylersen, sen ona iftira ettin. Öyle bir kusuru yokken, sen ona iftira ettin; o daha fena...

Gıybet etmek doğru değil. Bir kimsenin kusurunu söylemeyeceğiz, örteceğiz:⁶

مَنْ سَتَرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمِ فِي الدُّنْيَا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ

الْقِيَامَةِ

(حم. ش. كز. عن أبي هريرة)

(*Men setera ehâhü'l-müslimi fi'd-dünyâ, seterahu'llâhu yevme'l- kıyâmeh*) “Bir kimse dünyada müslüman kardeşinin ayıbını görür de örterse, Allah-u Teâlâ Hazretleri de kıyamet gününde onun ayıbını örter.”

Çünkü, kıyamet gününde bu defterler açılacak, okunacak, insanların huzurunda insan hesaba çekilecek. Düşünebiliyor musunuz; bir mahkeme-i kübrâ ki bütün gelmiş, geçmiş insanlar toplanmışlar mahşer yerinde; hepsi dinliyor, hepsi bakıyor.

“—Filanca gece şu kabahati işledin, filanca yerde şu sözü söyledin, şöyle aldattın, böyle ettin, böyle ettin, böyle ettin...”

⁶ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.522, no:10771; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.327, no:26566; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.II, s.21, no:1021; Dâra Kutnî, *İlel*, c.X, s.187; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXII, s.128, no:7898; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.347, no:563; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.445, no:6382.

Nice kusurları vardır insanoğullarının. Allah örtsün. Allah, Settar ismi hürmetine ayıplarımızı hem düzeltmek nasip etsin, hem de eskiden hata olarak yapmış olduğumuz ayıplarımızı örtsün...

Bir kimse bir müslüman kardeşinin bir ayıbını örterse, Allah da onun kıyamet gününde bir ayıbını örtecek. Hadis-i şerifte öyle vaad edilmiş. Açarsa, onun da kıyamet gününde ayıbı açılacak. Örteceğiz. Güzel, huzur olsun, saadet olsun, dostluk olsun, insanlar birbirleriyle iyi geçinsin diye kusurlarımızı örteceğiz. Birbirimizin kusurlarını bilsek bile yutkunacağız, saklayacağız, söylemeyeceğiz, örteceğiz.

Ne zaman?

O gıybeti bahis mevzuu olan kimse ile birisi bir iş yapacaksa, onu da söylemek lazım. Mesela; “—Ben Ahmet’le ortaklık yapacağım, bir ticarethâne açacağım.

Ne dersin hocam?”

“—İyidir, hoştur, iyi bilirim, sen onunla ortaklık yap.”

Ama içinden biliyorsun ki, o bir başka kimseyle ortaklık yaptı, onu dolandırdı, kasadan şu kadar para aldı, o adamı iflas ettirdi; sahtekâr bir insan... Bu adamı da saf buldu, bununla da ortaklık yapacak, onu da aldatacak. Biliyorsun böyle bir şey olduğunu, ama söylemiyorsun. Olmaz!

O zaman diyeceksin ki:

“—Aman dikkat et! O biraz tehlikeli, hesapları doğru tutmaz, yani seni bir zarara uğratmasın.”

Bu gıybet olmaz.

Bizim arkadaşlarımızdan bir tanesi emekli oldu, zavallıcık. Bir dükkân açtı. Bir fabrika da tanıdığıymış, ona mal vermiş;

“—Sat, parasını öde!” demişler.

Birisi gelmiş; görünüşü iyi, adı iyi, mensup olduğu yer iyi gibi görünüyor;

“—Şu kadar zaman sonra parasını vereyim.” diye bundan mal almış.

O da önceden ticaret yapmadığı için inanmış, bizim gibi saf... Ticaretin çok inceliği var. Erbâb-ı ticaret çekirdekten yetişmişse, gelen adama şöyle bir bakar, ciğerini okur, “Bu parayı verecek bir insan mıdır, değil midir?” diye ticaretin hilelerini bilir, düşmez.

Adam da almış o malları, götürmüş bir başka şehre. “İşte bunlardan şu eşyayı imal et.” diye imalatçıya vermiş. İmalatçı:

“—Nereden aldın bunları?” demiş.

“—Falanca yerden.”

O oraya telefon açmış;

“—Ben bu adamı tanırım. Bu senden 800 bin liralık mal almış ama bu parayı vermez, dolandırıcıdır. Malın hepsi, tamamı bende, imal edilmek üzere hammadde olarak bana geldi. Gel istersen buradan al, sana verebilirim, mağdur olma!” demiş.

Doğru iş yapmış. Dürüst insanmış. Hakikaten doğru söylemiş ama, o arkadaş demiş ki;

“—Yok, ben onu tanıyorum, o bizim işte filanca zamandan tanıdığımız bir kimsedir, iyidir, hoştur, yapmaz öyle şey.”

Daha hâlâ parasını alacak. Alamadı parasını. Adamcağızın ticarethanesi kapandı. Yani kendisinin açtığı ticarethanede başarı sağlayamadı, kapandı gitti.

Böyle olursa, söylenecek.

Burada da ne diyor Peygamber Efendimiz, gelelim şimdi okuduğumuz hadis-i şerife bu izahtan sonra:

(*Men elkà cilbâbe'l-hayâi*) *Elkà*; atmak, ilka etmek demek. *Cilbab* da örtü, çarşaf mânasına.

Hani Kur’ân-ı Kerim’de de geçiyor ya;

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ
الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ

(الأحزاب: ٥٩)

(*Yâ eyyühe’n-nebiyyü kul li-ezvâcike ve benâtike ve nisâi’l- mü’minîne yüdnîne aleyhinne min celâbîbihinne*) “Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına söyle; üzerlerine cilbablarını, dış örtülerini alsınlar.” (Ahzab, 33/59) diye.

Cilbab; örtü, yani çarşaf, örtünecek örtü.

“Kim hayâ örtüsünü, cilbabını, çarşafını üzerinden atmışsa...” Yani hayâsı yok, hayâ perdesini yırtmış, kaldırmış; “Görünecek yerim görünsün.” filan diye aldırıyor.

“Kim hayâ perdesini üzerinden atmışsa, (*felâ gıybet le hû*) o kimse hakkında söz söylemek gıybet olmaz.”

Edepsiz, hayâ damarı çatlamış, üzerinden örtüyü atmış, aldırıyor, pervasız. Fâsık-ı mücâhir; yani günahı açıkça işliyor, günahı işlemekten de korkmuyor. “Ne varmış?” diyor, şişe elinde lıkır lıkır, alenen içiyor. O zaman, “O adam sarhoştur.” demek sana gıybet değil.

Günahı istemeyerek yapan, pişman olan, yaptığına bin defa pişman olan, boynu bükük kimsenin hatasını sakla:

“—Bir kere yapmış, inşaallah bir daha yapmaz, ben bunu yaymayayım; yayarsam bir daha burada yaşayamaz hale gelir.” de, sakla.

Ama adam pervasız, aldırıyor, “Ne yaparsan yap, kime söylersen söyle yahu!” diyor, bir de kabadayılık yapıyor. Eh, hayâ perdesini atmış insan için gıybet bahis konusu olmaz. Onu söylersin. “O hayâsızdır, edepsizdir, şöyledir, böyledir, hırsızdır, arsızdır...” diye söylenebilir, diyor Peygamber Efendimiz.

d. Mü'min Kardeşine Yardım Etmenin Karşılığı

İbn-i Ebi'd-Dünyâ kitabında yazmış, Enes ibn-i Malik'ten. Bezzaz'da var, daha başka kaynaklarda zikredilmiş bir hadîs-i şerîf. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁷

⁷ İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Kadû'l-Havâic*, c.I, s.54, no:46; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.151, no:4119; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.VIII, s.348, no:13704; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.443, no:16455; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XX, s.69, no:21527.

مَنْ أَلْطَفَ مُؤْمِنًا أَوْ قَامَ لَهُ بِحَاجَةٍ مِنْ حَوَائِجِ
الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ صَغُرَ ذَلِكَ أَوْ كَبُرَ كَانَ حَقًّا عَلَى
اللَّهِ أَنْ يُخْدِمَهُ خَادِمًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(ابن أبي الدنيا فى قضاء الحوائج عن أنس)

RE. 410/1 (*Men eltafa mü'minen, ev kàme lehû bi-hâcetin min havâici'd-dünyâ ve'l-âhireti, sağura zâlike ev kebure, kâne hakkan ale'llâhi en yuhdimehû hâdimen yevme'l-kıyâmeti*)

Mânası şöyle:

(*Men eltafa mü'minen*) “Kim bir müslümana bir lütuf işlerse, bir hayır, bir ikram, bir ihsanda bulunursa, bir iyilik yaparsa; (*ev kàme lehû bi-hâcetin*) veyahut onun bir hâcetini bitirirse; yani bir işini görüverirse, ihtiyacı olan bir işi yapıverirse, ihtiyacını gideriverirse... (*Min havâici'd-dünyâ evi'l-âhireti*) O adamcağızın o ihtiyaç duyduğu iş, hâceti ister dünyevî iş olsun, ister uhrevî... (*Sağura zâlike ev kebure*) Bu iş büyük bir ihtiyaç işi olsun veya küçük bir ihtiyaç işi olsun... (*Kâne hakkan ale'llâhi*) Allah üzerine hak olur; (*en yuhdimehû hâdimen yevme'l-kıyâmeti*) kıyamet gününde ona bir hizmetçiyi hizmet ettirmesi, Allah üzerine hak olur.”

Allah ona bir hizmetçi tahsis eder, “Bu güzel kuluma hizmet eyle!” diye... O da etrafında pervane gibi döner. Cennette bir hizmet ehli kimse ona ikram eder. Demek ki, cennet hizmetçileri insanın etrafına böyle böyle toplanıyor.

Küçük de olsa, büyük de olsa... Arkadaşın diyelim kiarabasının küçük bir ihtiyacı vardı, onu görüverdin. Veyahut elleri kirlenmiş, cebinden kâğıt mendil çıkarttın, “Buyur, sil!” deyiverdin. Veyahut susamış, “Buyur, içiver!” dedin. Yani neyse, büyük veya küçük... Veyahut ev alacaktı, yardım ettin. Veyahut çocuğu sıkıştı, dara geldi. Veyahut kendisi bir yere gidiverecek, “Ver çocuğuna ben bakayım!” dedin. Veyahut;

“—Ben çarşıya gidiyorum komşu, sana bir şey alınacak mıydı?”

“—Alınacaktı, iki kilo fasulye, iki demet de maydanoz, işte soğanım da kalmadı, patates de kalmadı; alırsan memnun olurum.”

Alıverdin geldin. İşte küçük veya büyük, ister dünyalık ister âhirete ait...

Veyahut adam mesela Kur’ân-ı Kerîm öğrenmek istiyor, bilmiyor, hocaya da gidemiyor, vakti yok, utanıyor. “Gel, bizim evde haftada üç gün oturalım, yatsı namazından sonra ben sana sessizce öğretivereyim!” dedin. Âhiret işi değil mi o da? Kur’an öğretiverdin.

Dünya ve âhiretin işlerinden büyük veya küçük bir kimsenin bir işini görürse müslüman, Allah ona kıyamet gününde mükâfat olarak, onun hizmetini görsün diye ona hizmetçi tahsis eder.

O halde, biz de elimizden geldiğince müslüman kardeşlerimize yardımına koşalım, ihtiyaçlarını gidermeye çalışalım!

Abdullah ibn-i Abbas RA, Ramazan'ın son on gününde Peygamber Efendimiz'in mescidinde itikâfa girmiş. Mehmed Zahid Hocamız Rh.A anlatmıştı bunu. Bizim Râmûz'da da geçer.

On gün itikâfa girmiş. İtikâfın şartı nedir?

Camiden dışarı çıkmayacak; camide hep Allah'a ibadet edecek. Abdest almak için çıkar, ondan sonra gelir. Yani o kadar. Hep camide yatacak, kalkacak. Evine gitmeyecek. Şartlarına riayet ederek orada ibadet edecek.

Bir gün cemaatte bakmış tanıdığı birisini biraz kötü durumda görmüş;

“—Yâhu senin benzini sarı görüyorum, biraz sararmış solmuşsun, bir derdin mi var?”

“—Evet ey Abbas'ın oğlu, birisine borcum vardı, vakti geldi, hâlâ ödeyemedim.”

“—E ben o adamı tanırım, yanında benim itibarım vardır. Gitsem ona söylesem de borcunu biraz tehir etse, memnun olur musun?”

“—Aman çok makbule geçer.” deyince,

“—Pekiye öyleyse, haydi gidelim!” demiş, camiden çıkmışlar. O adamın yanına doğru gidecekler.

Adam hatırlatmış, demiş ki:

“—Ey Abbas'ın oğlu, sen itikâftasın, camiden çıkıyorsun, itikâfın bozulacak, sevabı kalmayacak.”

“—Biliyorum.” diyor. “Şurada yatan zâttan bizzat işittim.” diyor, Peygamber Efendimiz’in kabrini işaret ediyor:⁸

لَأَنَّ أَعْيْنَ أَخِي الْمُؤْمِنِ عَلَى حَاجَتِهِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ
صِيَامِ شَهْرٍ وَاعْتِكَافِهِ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

(أبو الغنائم التَّرسِي فِي قِضَاءِ الْحَوَائِجِ عَنِ ابْنِ عَمْرٍ)

(*Leen uîne ahi'l-mü'mine alâ hâcetihi*) “Bir müslümanın bir müslüman kardeşinin işini görmek için yardım etmesi, (*ehabbü ileyye min sıyâmi şehrin*) bana bir ay oruç tutmaktan, (ve *i'tikâfihî fi'l-mescidi'l-haram*) ve onun Mescid-i Haram'da i'tikâf etmesinden daha sevimlidir.” buyurdu diyor.

İ'tikâfını bozuyor ve o adamın işini görmeye koşuyor.

Eskiler öyle yaparlarmış, birbirlerine böyle yardımcı olurlarmış. Kendisi sabahleyin siftah yaptı mı arkadaşına gönderirmiş. Şimdiki esnaf arkadaşının müşterisini alıyor.

Geçen hafta bir doktor kardeşimize gittik. Allah razı olsun. Allah bol, hayırlı helâl kazançlar nasib etsin... Üçüncü katta muayenehanesi. İkinci katta bir başka doktorun muayenehanesi varmış.

“—Hocam, yolda bizim müşterinin yakasına yapışır, ‘Bize gel!’ diye müşterinin yolunu keser. Yukarıya bırakmak istemez.” diyor.

⁸ *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.9, no:24673; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XLI, s.362, no:45148.

Böyle insanlık mı olur? Allah herkese rızkını veriyor, ne olacak yani. Sana gelen sana, ona gelen ona...

İnşaallah kardeşlerimizin böyle işlerini görmekte biz daha gayretli olalım, insanlara faydalı olalım.

e. Mescidi Sevmek

Bu da kısa bir hadîs-i şerîf. Taberânî *Mu'cemü'l-Evsat* adlı eserinde Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan rivâyet etmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:9

مَنْ أَلِفَ الْمَسْجِدَ أَلِفَهُ اللَّهُ تَعَالَى

(طس. عن أبي سعيد)

RE. 410/2 (*Men elife'l-mescide elifehu'llàh*)

(*Men elife'l-mescide*) *Elife-ye'lefu*; ülfet etmek, alışmak, ünsiyet etmek demek. “Kim mescidle ülfet ederse, alışır, yani başı hoş olursa, bağdaşır, mescidi severse, mescide bağlanırsa; (*elifehu'llàh*) Allah da onunla ülfet eder, Allah da ona bağlanır.”

Mescidi seveni, mescidde kalmayı seveni Allah sever. Mescide dostça duygular besleyene Allah dostluk eder. Allah'ın dostluğu, istenilen şeylerin en kıymetlisidir.

⁹ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.269, no:6383; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.135, no:2031; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.152; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.649, no:20727; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XX, s.69, no:21528.

Demek ki mescidlerde oturmak, mescidlere rağbet etmek, mescidlerde kalmaya can atmak, mescidlere “Hemen bir an evvel varayım!” diye heves etmenin çok büyük faydası var... İnsan Allah’ın ülfet ve ünsiyetine erişiyor.

(*El-ünsü bi’llâh*) derler, Allah ile ülfet ve ünsiyet. Allah kuluna yakın oluyor, ülfet ediyor, ahbaplık ediyor.

Hadîs-i şerîfte yedi zümrenin Arş-ı A’lâ’nın gölgesinde gölgeleneceği bildirilmiştir.

Ne zaman? Mahşer yerinde insanlar toplanacak. Rivâyetlerde “Mahşer yerinde güneş insanın başına bir mızrak boyu kadar yaklaştırılacak.” deniliyor. Cümle insanların tepesinde güneş kaynayacak. Sıcaktan insanlar terlere batacaklar. Kimisi kulağına kadar tere batacak. Sıcaktan, bekleyişteki ızdıraptan, “Sonumuz ne olacak?” diye meraktan diz çökecekler, binlerce yıl mahşer yerinde bekleyecekler. Diyecekler ki;

“—Rabbimiz gelse de, mahkeme-i kübrâyı kursa da, hakkımızda hükmetse de, cennete gideceksek cennete gitsek, cehenneme gideceksek cehenneme gitsek; bu bekleyişe tahammül edemeyeceğiz.”

Mahşer yerinde bekleyiş o kadar zor olacak. Düşünün yani, ayaküstü bir yerde birazcık durmayı düşünün. Bir devlet kapısında, bir işinizi takip ederken bir sırada, kuyrukta beklediğinizi düşünün. Nasıl zoruna gidiyor insanın, 15-20 dakika oldu mu, biraz fazla oldu

mu oturacak yer aramaya başlıyor. Hakk'ın divanında binlerce yıl ayakta duracak, binlerce yıl diz çökecek insanlar, bekleyecekler. Zorlu bir zaman...

O zorlu günde Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde nurdan minberlerde bazı kimseler safa sürecektir. Minber, yani böyle rahat, koltuklu, yastıklı oturacakları nurdan minberlerde oturacaklar insanlardır.

O yedi zümre insandan bir tanesi de:¹⁰

وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ بِالْمَسْجِدِ إِذَا خَرَجَ مِنْهُ

حَتَّى يَعُودَ إِلَيْهِ

(حب.ق. عن أبي هريرة)

(*Ve racülün kalbühû muallakun bi'l-mescidi*)
“Bir adam ki kalbi mescide takılı, aklı mescidde, gönlü mescidde... (*İzâ harace minhü, hattâ yeüde ileyhi*) Namaz kılıp mescidden çıktıktan sonra, öteki namaz için tekrar mescide dönünceye kadar aklı mescidde olan...”

¹⁰ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.234, no:629; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.715, no:1031; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.598, no:2391; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.222, no:5380; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.952, no:1709; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.439, no:9663; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.185, no:358; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.338, no:4486; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.251, no:6324; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.405, no:549; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VIII, s.16424; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.461, no:5921; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.47, no:80; Ebû Hüreyre RA'dan.

“—Şu işimi bir bitiriversem, bir serbestlik bulsam, hemen camiye koşsam da, yarım kalan cüzümü tamamlasam... Biraz da tesbih çekiversem... Bir de orada tefsir kitabını alsam da şurasını okusam... Veyahut şöyle yapsam, böyle yapsam... Şu kadar kaza namazı kılıversem, şu kadar nafile kılıversem...” diye aklı hep mescidde...

Aklı, hani aklı başka yerde olur bazen, çocuklara bir şey söylersin, anlamaz hani. Aklı hep mescidde ise, mescidi sevmiş de böyle işte, o kimse de Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde nurdan minberlerde gölgelenecek, safâ sürecek.

Bizlerin şimdi bir kötü huyumuz var; “Ezan okunsun da camiye öyle gidelim!” diyoruz. Camide biraz durduk mu sıkılıyoruz. “Hoca biraz çarçabuk kılsa da hemen kaçsak.” diyoruz. Ben hatırlarım burada, bayramda; “Hoca artık vakit geldi!” filan diye müdahale etmeye kalkanlar olurdu. Yani “Hemen namazı kıldır, bir an evvel gidelim.” diye.

Hadîs-i şerîfte geçiyor ki;

“Allah-u Teâlâ Hazretleri dünyayı yarattığı zamandan beri şu dünyaya sevgi gözüyle bakmamıştır, bu dünyayı sevmemiştir; mescidler müstesna...” diyor.

Neden? Bu dünya kulları hak yoldan alıkoyuyor.

Mescidler, bu dünyanın sevilecek en güzel yerleridir. Mü'minin kalesidir. Mü'min bu kaleye girdi mi şeytandan uzak olur. Buradan ezan okundu mu, şeytan ezanın duyulmayacağı yere kadar uzağa kaçır. Mescidler o kadar kıymetli ama biz kıymetini unutmuşuz. Çok kıymetli.

Vakti olsa da insanın 10-15 dakika önceden gelirse, birazcık bir şey okusa, birazcık tesbih çekse, ibadet etse...

Arabistan'da hoşuma giden bir şey gördüm. Orada, ezanı okuduktan sonra bekliyorlar. Yani diyelim ki öğle ezanı okundu. Oraya da yazmışlar;

“—Namaz yarım saat sonra kılınacak.”

İkinci ezanı okundu;

“—Namaz 15 dakika sonra kılınacak.”

Akşam oldu;

“—Beş dakika sonra kılınacak.”

Yatsı;

“—15 dakika sonra kılınacak.”

Cetveli var, belli. Sen ezanı evinde duyuyorsun, “Ha ezan okundu.” diyorsun, gidiyorsun; yüznumaraya giriyorsun, abdest alıyorsun, tazeleniyorsun, giyiyorsun pabuçlarını, camiye kadar yürüyorsun. Daha oturuyorlar. Sünnetini kılıyorsun. Biraz davakit kalıyor. Kur’ân-ı Kerîm’i alıyorsun, biraz cüz okuyorsun. Ondan sonra kamet getiriyorlar, farza duruyorlar. İyi bir şey...

Ezanın mânâsına da uygun. Hoşuma gitti bu. Bizde bu âdet olsa güzel olacak.

Ankara’da mesela, benim mahalleimde düşünelim; ezan okunuyor. Ben saate bakıyorum. Bazen işte bir misafir geliyor, bir meşguliyet oluyor. Vaktinden önce gideyim diyorum ama gidemiyorum. Ezanı duydum:

“—Eyvah, tüh, erken gidemedim, ezan okundu!”

Benim mescidle evimin arası, bu İskenderpaşa Camii ile Millet Kütüphanesi'nin yanındaki durak kadar. Bu kadar mesafe... Belki bu kadar bile yok. Azıcık yürüyüp hemen geliniyor. Mescide gelinceye kadar, farza zor yetişiyorum. Sünneti de kılıyorlar, farzın son rekâtına filan yetişiyorum.

Öyle olmaması lazım! Ezan okundu mu biraz dinlenmesi lazım, beklemesi lazım ve duyanların geleceği kadar beklemek lazım ki duyanlar haber aldıktan sonra gelsinler, namaza öyle durulsun. Ezanın mânasına uygun düşünüyor.

Ezan davet değil mi?

Minareye çıkıyoruz, bağıriyoruz; (*hayye ale's-salâh*) diyoruz.

Ne demek?

“—Haydin, namaza gelin!” diye bağırmış oluyoruz.

Salâh, namaz demek.

(*Hayye ale'l-felâh*) “Haydi kurtuluşa gelin!”

“—Pekiyi, geliyorum.”

Geliyoruz, bakıyoruz ki namaz bitmiş.

“—E hani beni çağırmıştın?”

Yani biraz beklemek iyi oluyor. Öyle yapalım inşaallah.

Sonra bir hoşuma giden şey daha:

Namazı çok ta'dil-i erkân ile kılıyorlar. (*Allahu ekber*) diyor, (*Semia'llàhu li-men hamideh*) diyor, böyle duruyor, epeyce duruyor. Bizde hemen böyle (*Allahu ekber... Semia'llàhu li-*

men hamideh... Rabbenâ ve leke'l-hamd... Allahu ekber... Allahu ekber...) Yani özel namaz kıldığımız zaman, kendimiz namaz kılarken, bazıları der ya; “Tavuk yerden yem topluyormuş gibi.” öyle hızlı hızlı kılıyoruz. Onlar öyle yapmıyor. Bir güzel adetleri de bu.

Bir güzel adetleri daha var; ezan vakti geldi mi bütün esnaf dükkânını kapatıyor, camiye koşuyor. Hatta eğer dükkânın içindeysen:

“—Namazdan sonra alışverişe devam edelim, namaz vakti yaklaştı.” diyor, hemen müşterileri dışarı çıkartıyor, kapıyı kilitliyor, kapatıyor, camiye koşuyor.

Camiler tıklım tıklım ağzına kadar esnaf dolu oluyor. İş yerinde ezan vaktinde açık dükkân bulamıyorsun. O da güzel. Üçüncü güzel adetleri de bu: Herkes dükkânını kapatıp namaza koşuyor.

Dördüncü güzel bir şey: Namazı evvel vaktinde kılmaya çok dikkat ediyorlar.

Peygamber SAS Efendimiz'e, “Amellerin en faziletlisi hangisidir?” diye sorulduğu zaman:¹¹

الصَّلَاةُ لِأَوَّلِ وَقْتِهَا

(ت.ق. عن أم فروة)

(*Es-salâtu li-evveli vaktihâ*) “Evvel vaktinde kılınan namazdır.” diye de rivâyet var. Namazı evvel vaktinde kılmak sevap.

¹¹ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.586, no:5834; Sevbân RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.84; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.480, no:1517; Ubâdetü'bnü Sâmit RA'dan.

Geciktir, geciktir, geciktir; öğleyi ikindiye yakın kıl... Geciktir, geciktir, geciktir; ikindiye akşama yakın kıl... Sevabı kalmıyor. Onun için evvel vaktinde kılıyorlar.

Eh, müslümanlar birbirleriyle hayırda yarışacaklar. O kardeşlerimizin bu huyları bizden güzel.

İnşallah biz de böyle güzel kılalım!

f. İyiliği Emretmek, Kötülükten Alıkoymak

Bir hadis-i şerif daha okuyacağım. Bu hadis-i şerif çok hoşuma gitti. Biraz da benim işime yaradı. Hepsi güzel de, yani beni müjdeledi, sizi de müjdeler. Dikkatle dinleyin!

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:¹²

مَنْ أَمَرَ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَى عَنِ الْمُنْكَرِ فَهُوَ خَلِيفَةٌ
اللَّهُ فِي الْأَرْضِ وَخَلِيفَةٌ كِتَابِهِ وَخَلِيفَةٌ رَسُولِهِ

(الديلمى عن ثوبان)

RE. 410/3 (*Men emera bi'l-ma'rûfi, ve nehâ ani'l-münkeri, fehüve halîfetu'llâhi fi'l-ardi, ve halîfetü kitâbihî, ve halîfetü rasûlihî*)
Sadaka rasûlü'llah...

Deylemî, Sevban RA'dan rivâyet eylemiş. Şu hadis-i şerifi bir can kulağıyla dinleyin:

(*Men emera bi'l-ma'rûfi*) “O kimse ki ma'rufu emretti, emr-i ma'ruf yaptı.”

¹² *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.74, no:21540.

Ne demek *emr-i ma'ruf* yapmak? *Ma'ruf* ne demek?

Aklın ve şeriatin beğendiği, güzel bulduğu şeye *ma'ruf* derler. Namaz kılmak, güzel bir şey... Doğru söz söylemek, güzel bir şey... Teraziye hile katmamak, güzel bir şey... Kötü söz söylememek, güzel bir şey... Yani akıl ve şeriat tavsiye etmiş, güzel bulmuş; "Tamam, uygun, böyle yapsak iyi." diyor. İşte buna *ma'ruf* derler.

Akıl ve şeriat uygun görmemiş; "Ya olmaz böyle şey, bu da yapılmamalıydı. " Ona da "*münker, münkerât*" derler.

Müslümanın farzlarından birisi, boynundaki farzlardan, vazifelerden birisi; namaz gibi, oruç gibi, hac gibi farzlardan birisi nedir?

Emr-i ma'ruf yapacak, *nehy-i münker* yapacak. İyi şeyi emredecek; "Şöyle yapın, böyle yapın!" diyecek; kötü şeyi de men edecek; "Yok, onu yapmayın!" diyebilecek.

Emr-i ma'ruf, *nehy-i münker* bir farzdır, boynumuza borçtur. Bunu hepimiz yapacağız. Ben de yapacağım, sizler de yapacaksınız. Herkes yapacak. İyi şeyi tavsiye edeceğiz, yaptırmaya çalışacağız, öğretmeye çalışacağız; kötü şeyi engellemeye çalışacağız, yaptırmamaya çalışacağız. Müslümanların umumi vazifesidir bu... Müslümanlar iyiliği yaptırmaya çalışır; *münkerâtı*, kötülüğü yaptırmamaya çalışır.

Gücü yeterse, kötülüğe eliyle mâni olur. Olmazsa, diliyle nasihat eder. Olmazsa, kalbinden buğz eder.

“Kim emr-i ma’ruf yaparsa ve nehy-i münker ederse; yani iyi şeyi emreder, tavsiye eder, kötü şeyi de yaptırmamak için yasaklamaya çalışır, yaptırmamaya uğraşırsa; (*fehüve halîfetu’llâhi fi’l-ardi*) işte bu zât, böyle yapan zât Allah’ın yeryüzünde halifesidir.” Mübarek olsun...

Oh, ne kadar güzel değil mi? Yani emr-i ma’ruf, nehy-i münker yapan kimse yeryüzünde Allah’ın halifesi oluyor. Ne büyük bir rütbe, ne kadar güzel bir şeref!

Sonra, (*ve halîfetu kitâbihî*) “Kur’an’ının da halifesidir.”

Halife ne demek? Halefi, arkasından gelen, ona vekalet eden, onun yerine, onun makamına kâim olup da onun işini yapıveren kimseye *halife* derler.

Rasûlullah’ın arkasından o makama gelip müslümanları idare edenlere ne diyorlardı?

“*Halife*” diyorlardı. Rasûlullah’ın arkasından gelip o işi yürüttükleri için. Demek ki Allah’ın halifesi oluyor, Kur’an’ın halifesi oluyor. Yani Kur’an’ın yerine kâim olmuş ve onun emrini tutturmak için uğraşmış olduğu için Kur’an’ın halifesi oluyor.

(*Ve halîfetu rasûlihî*) “Rasûlullah’ın halifesi olmuş oluyor.”

Emr-i ma’ruf, nehy-i münker yapan kimse Allah’ın halifesidir, kitabının halifesidir, elçisi Hz. Muhammed’in halifesidir.

Allah bizi böyle hakkı tutan, hakkı destekleyen, hakkı söyleyen, hakkı öğreten, hakkı tavsiye eden, hakkı yapan, hakkı yaptırtan; kötülükleri de yaptırtmayan, onu yasaklayan, engelleyen, aktif, insanlara hayırlı müslüman eylesin... Pasif, ne yaptığını bilmeyen, işe yaramayan insanlar etmesin...

Bu memleket bizim, bu cemiyet bizim, bu gemi bizim... Bu geminin altına delik açılırsa kim batar? Geminin ahali hepsi birden batar. Biz bu gemiyi sağlıklı, sıhhatli tutacağız ki bize Moskof hâkim olmasın, Yunan gelip istila etmesin, bilmem şu olmasın, bu olmasın... Yani bu gemiyi batırmamak hepimizin vazifesi...

Peygamber SAS Efendimiz bildirmiş ki:

Bir gemide insanlar gemiyi paylaşsalar;

“—Sen güvertede dur, biz aşağıda duralım!”

Güvertede durmak havalıdır ama yağmur yağdığı zaman ıslanır. Aşağıda durmak karanlıktır ama mahfuz kalır. Paylaşmışlar bir gemiyi. Aşağıdakiler yukarıya çıkıyorlar, - aşağıda ihtiyaçlarını görmek için- su ihtiyacını nehirden veya hut gölden daldırıyorlar, alıyorlar. Şimdi in çık, merdivenlerden inmek çıkmak zor geliyor. Bir tanesi, bir akıllı diyor ki;

“—Şu geminin şu duvarını delelim aşağıdan, su oradan kestirmeden gelsin.”

Böyle şey olur mu? Olmaz. Öyle yaparsan, su oradan girdi mi gemi batar.

Yukarıdakiler ona müsaade eder mi? Etmez.

“–Bizim tarafımızda değil, aşağıdakilerin yaptığı bir şey.” derler mi? demezler.

Onun için, herkesin zararına olduğundan bu kötülükleri hepimizin engellemesi lazım.

Tavsiye ederim; hepiniz hayır cemiyetlerine koşun, sahip olun! Biz hayır insanıyız. Müslüman tepeden tırnağa hayırdır.

Yanında dursan hayırdır, konuşsan hayırdır, yürüsen hayırdır, ne yapsa hayırdır müslüman. Hadîs-i şerîfte böyle methedilmiş. Bizim işimiz hayırdır.

Hayır cemiyetlerine koşalım, hayırları yapalım, yaptıralım, düzgün yapılmasına çalışalım. Şerleri de def etmeye çalışalım. Camilerimiz tertemiz olsun. Sokaklarımız tertemiz olsun. Her işimiz muntazam olsun. Yaptığımız iş tertemiz olsun. Ticaretimiz güzel olsun. Ölçümüze, tartımıza güvenilsin. Yaptığımız iş beğenilsin. Böyle güzel işler bize yakışır.

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi böyle iyiyi, güzeli yapan, yaptıran; kötüyü, çirkini engelleyen aktif müslüman eylesin.

Fâtiha-ı şerîfe mea'l-besmele...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

30. 09. 1984 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü